



En dag och flera år med morfar

Klockan är exakt åtta på morgonen. Morfar sitter vid frukostbordet och dricker te, äter kokt ägg och rostat bröd. Han har de bruna skorna på sig. Han konverseerar nu om dagens nyhetsändelser. När morfar är klar och har torkat av munnen med den vita linneservietten och satt in servietten i silverringen med monogram går han nerför trappan till sitt arbetsrum.

Prick klockan nio tänder han dagens första cigarett. Det ska bli elva till under dagen, om jag inte minns fel. Alla på exakt samma klockslag som dagen innan, alla placerade i ett munstycke. De dagar han har skrivit en riktigt bra recension firar han emellertid med en extra, trettonde cigarett.

Han arbetar instängd i sitt kärrum. Skrivstolen är skinnklädd, skrivmaskinen är av märket Remington, skrivbordet enormt stort, en härlig skinnfåtölj för eventuella besökare har också fått plats i det lilla rummet. Böcker och tidningar ska läsas, recensioner skrivas. Åtminstone 5-7 dagstidningar bör läsas för att man ska vara allmänbildad, enligt morfar. Själv läser han flera svenska, någon dansk, någon finlandssvensk, en engelsk samt en fransk.

Trycker på knappen

Exakt klockan 12 trycker mormor på den lilla klockan som diskret hänger i kristallkronan ovanför matsalsbordet. Morfar, som är ganska lång och smal kommer sakta uppför trapporna. Det piper alltid i bröstet på honom och ofta har han snuva, åtminstone droppar det från näsan. Ögonbrynen är mörka och buskiga och håret är en enda stor brun kalufs. Ögonen är väldigt snälla. Han skulle aldrig kunna göra en fluga förnär, min morfar.

Dags för lunchekot

Klockan halv ett är det dags att lyssna på lunchekot. Morfar sitter tätt intill radion igen. Mormor lyssnar också. När hon skulle gifta sig med morfar skickade gamlamormor henne på en kurs i matlagning och en kurs i filosofi för att hon skulle kunna både passa upp honom och prata med honom!

Efter lunchekot vandrar han iväg till Göteborgs Handels- och Sjöfarts-tidning

med någon av sina fyratusen bokrecensioner. Han skriver under signaturen H S-m, som är en förkortning av hans namn. Men när han skriver "dåliga" deckare är det för säkerhets skull under pseudonymen Lennart Wikström. Anställningstryggheten är inte så trygg och morfar har fyra barn att försörja.

Klockan 17.00 är det dags för mormor att ringa i den lilla klockan igen, annars måste jag gå ner och knacka på morfars dörr och säga:

— Mormor ber att få hälsa att maten är några minuter försenad.

Jag märker aldrig att han blir arg när maten är försenad men mormor blir väldigt nervös.

Gör alltid salladssåsen

Till middagen serveras färsk grönsallad. Det är morfar som gör salladssåsen. Han sätter en klick senap i en av de två salladsbesticken, häller på lite vinäger och olja, tillsätter salt och socker, rör sedan om med det andra av besticken och häller slutligen såsen över salladen. Allt gör han stående vid middagsbordet i matsalen. I köket tror jag aldrig att morfar har varit.

Efter maten går morfar upp till sovrummet och byter skor. Då är klockan sex och man ska ha svarta skor.

Halv sju är det dags för kvällsekot. Familjen samlas kring radion i salongen.

Morfar fortsätter sedan att läsa, skriva, lösa korsord, lägga patiens fram till det att kvällsteet serveras klockan 21.00. Fast när det är kvällsteet får inga barn vara med, utom på sommaren när vi är hos mormor och morfar på deras sommarställe i Finland. En dag i veckan, den då vi badar bastu, får barnen vara med vid kvällsteet. Den dagen förvandlas hela sommarstället till en stor skivfabrik. Hela släkten sitter på sina rum, gömmer sig i skogen eller i en båt för att skriva tidningen Trops. När morfar läser upp denna tidning till kvällsteet lyssnar alla. Vi får en bastukaramell när han har läst färdigt.

Egen tidning i protest

Morfar startade Trops i början av seklet, när han var ung pojke. Hans bror som var sportfane brukade meddela övriga släkten alla sina sportrekord i



Foto: Rune Andreasson
Psykologen, författaren och publicisten Henning Söderhjelm omkring 1950.

en tidning som han kallade Sport. I protest vände morfar på titelordet och började ge ut en mer humanistiskt inriktad tidning. I Trops får man gärna ge en känga till någon släkting som man retar sig på, men det måste vara med finess och humor. Nu är det morfars barn, barnbarn och barnbarnsbarn som skriver i Trops varje sommar.

Under semestertider byter morfar ut lite av läsandet och skrivandet mot en något högre grad av korsordslösande och patiensläggande och när han är på landet även mot en timmas trädgårdsarbete mellan klockan 10.30 och 11.30 samt ett bad i sjön mellan klockan 11.30 och 11.45. Det är när morfar är i trädgårdslandet som jag har enda möjligheten att smyga mig in på hans rum och tjuvläsa Sängen om den röda rubinen och andra böcker som han har klassificerat som olämpliga för barn och därför ständigt övervakar.

Går till Vitterhetsakademien

När det inte är sommar och morfar bor i Göteborg går han ibland till Vitterhetsakademien, Gnistan eller Publicistklubben för att träffa andra herrar och ibland också till Samskolans styrelsemöten. Han pratar aldrig i telefonen, men skriver desto fler brev på Lessebo brevpapper med gult omslag.

Den bästa dagen på hela året är Annandag Jul. Då får jag gå med

morfar till Stadsteatern på barnteater. Föreställningen slutar alltid med att publiken får gå upp på scenen och dansa kring en julgran. Morfar sitter kvar i bänken, på en av de första raderna, medan jag roar mig hejdlöst. Biljetter har han fått gratis eftersom han är Stadsteaterns litterära rådgivare.

Julafton och födelsedagar är enda gången som det gamla pianot i hallen i Göteborg eller taffeln i salongen i Finland kommer till användning. Då spelar morfar alltid Björneborgarnas marsch. Kanske är det den enda melodin han kan.

Morfar var övertygad ateist, så begravningen blir borgerlig, men väldigt fin.

I julas var jag och skrapade bort isen och snön från gravstenen på kyrkogården intill Maria sjukhus i Helsingfors.

Det är snart 25 år sedan morfar bytte skor klockan sex.

Gunnel Atlestam